

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 października 2011 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
w składzie:

Przewodniczący: SSR /del/Ewa Maciejewska

Protokolant: ref. Anna Redkiewicz

po rozpoznaniu w dniu 29 września.2011 r., w Warszawie na rozprawie
sprawy z powództwa E.D., D.D. , A.J.

przeciwko A. Towarzystwo Ubezpieczeń w W.
o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

I. uznaje za niedozwolone i zakazuje wykorzystywania A. Towarzystwo Ubezpieczeń w W. w obrocie z konsumentami postanowień wzorca umowy o nazwie „Załącznik do Ogólnych Warunków Ubezpieczenia na życie z Ubezpieczeniowym Funduszem Kapitałowym o oznaczeniu ...” o treści:

„Opłata likwidacyjna jest pobierana w wysokości wskazanej w tabeli poniższej:

Rok Polisowy, w którym jest pobierana opłata likwidacyjna od środków wypłacanych z Subkonta Składek Regularnych	Wysokość opłaty likwidacyjnej stanowiąca procent środków wypłacanych z Subkonta Składek Regularnych
1	99 %
2	99 %
3	80 %
4	70 %
5	60 %

6	50 %
7	40 %
8	30 %
9	20 %
10	10 %

II. nakazuje pobranie od A. Towarzystwo Ubezpieczeń w W. na rzecz Skarbu Państwa (Kasa Sądu Okręgowego w Warszawie) kwoty 600 zł (sześćset złotych) tytułem nie uiszczonych kosztów sądowych,

III. zasądza od A. Towarzystwo Ubezpieczeń w W. na rzecz E.D., D.D. , A.J. łącznie kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

IV. zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt A. Towarzystwo Ubezpieczeń w W..

/-/ SSR /del/Ewa Maciejewska

Sygn. akt XVII AmC1704/09

Uzasadnienie

Powódki E.D. , D. D., A.J. wniosły w o uznanie za niedozwolone i zakazanie stosowania przez pozwanego A. Towarzystwo Ubezpieczeń z siedzibą w W. w obrocie z konsumentami postanowienia zawartego we wzorcu umowy o nazwie „ Załącznik do Ogólnych Warunków Ubezpieczenia na życie z Ubezpieczeniowym Funduszem Kapitałowym o oznaczeniu ”, o treści:

„ Oplata likwidacyjna pobierana jest w wysokości wskazanej w tabeli poniżej:

Rok Polisowy, w którym jest pobierana Wysokość opłaty likwidacyjnej

opłata likwidacyjna od środków stanowiąca procent środków

wypłacanych

z Subkonta Składek Regularnych z Subkonta Składek Regularnych

<i>1</i>	<i>99%</i>
<i>2</i>	<i>99%</i>
<i>3</i>	<i>80%</i>

4	70%
5	60%
6	50%
7	40%
8	30%
9	20 %
10	10% ”

oraz o zarządzenie publikacji prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym i zasądzenie od pozwanego na rzecz powódek solidarnie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu strona powodowa wskazała, że pozwany prowadzi działalność gospodarczą m.in. w zakresie usług ubezpieczeniowych. W ramach tej działalności, w obrocie z prawnym z konsumentami posługuje się wzorcem umowy zawierającym zakwestionowane w pozwie postanowienie. W ocenie powódek postanowienie to wypełnia dyspozycję art.385¹ k.c. oraz art.385³ pkt 17 k.c.. W myśl tego zapisu, jeżeli do wygaśnięcia umowy ubezpieczenia dojdzie w trakcie dwóch pierwszych lat obowiązywania polisy (objęcia ochroną ubezpieczeniową) wysokość opłaty likwidacyjnej wynosi **99%**, środków wpłaconych przez konsumenta ubezpieczycielowi. Wielkość ta zmniejsza się w każdym kolejnym roku obowiązywania polisy, aż do 10 % w roku dziesiątym. Wysokość opłaty likwidacyjnej jest zdaniem powódek rażąco wygórowana i sprawia, że w przypadku wygaśnięcia umowy ubezpieczenia (np. w wypadku odstąpienia od umowy), ubezpieczony jest de facto pozbawiony możliwości zwrotu wpłaconych uprzednio składek, które przepadają na rzecz pozwanego. Tak ukształtowana zasada „odstępnego” konstituuje regułę niezwracania ubezpieczającemu wpłaconych pieniędzy, prowadząc w ten sposób do ukształtowania stosunku zobowiązaniowego w sposób nierównorzędny i rażąco niekorzystny dla konsumenta. Wygórowana wysokość „ opłaty likwidacyjnej” nie znajduje jakiegokolwiek uzasadnienia faktycznego i nie może być traktowana jako zrównoważenie kosztów działalności ubezpieczyciela, które ponosi on w związku z wykonaniem umowy. Ubezpieczyciel za prowadzenie rachunku nalicza opłatę administracyjną za zarządzanie i ryzyko, która co do zasady stanowi ekwiwalent kosztów ubezpieczyciela związanych z administrowaniem kontem ubezpieczonego. Kwestionowany zapis narusza art. 813 §1 k.c. w zw. z art. 807 k.c., z godnie z którymi w przypadku wygaśnięcia stosunku ubezpieczenia przed upływem okresu na jaki została

zawarta umowa , ubezpieczającemu przysługuje zwrot składki za okres niewykorzystanej ochrony ubezpieczeniowej.(pozew k. 2-10).

Powódki podkreśliły, iż w niniejszej sprawie dokonywana jest abstrakcyjna kontrola wzorca umownego , a nie badanie konkretnej umowy zawartej między pozwanym a powódkami. Chociaż pozwany w przypadku rezygnacji klienta z umowy ubezpieczenia ma prawo do zwrotu rzeczywistych kosztów poniesionych w związku z zawartą umową , to jednak proponowane przez niego stawki opłaty likwidacyjnej na poziomie 99% w pierwszych dwóch latach obowiązywania umowy ubezpieczenia są oderwane od rzeczywistych kosztów ponoszonych przez pozwanego w związku z konkretną umową , a ich wysokość bez wątpienia jest rażąco wygórowana. (pismo k 102-110).

Zdaniem strony powodowej inwestycyjny charakter stosunku zobowiązaniowego nie ma znaczenia dla oceny czy powódki posiadają status konsumenta w rozumieniu art. 22¹ k.c. W myśl tego przepisu za konsumenta uważa się każdą osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Umowy zawarte na podstawie krytycznego wzorca umowy tj. umowy ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym jakie zawarły z pozwanym powódki – jako osoby fizyczne -nie były zaś związane bezpośrednio z prowadzoną działalnością gospodarczą lub zawodową.(pismo k118-122).

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powódek na jego rzecz kosztów postępowania , w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu swojego stanowiska pozwany wskazał, iż kwestionowany w pozwie wzorec umowy (załącznik do OWU) został doręczony powódkom już w momencie składania przez nie stosownych wniosków o zawarcie umowy. Już wówczas mogły więc one zapoznać się z jego treścią i miały czas na rozważenie wszystkich konsekwencji wynikających z zawarcia umowy, w tym skutków związanych z postanowieniami dotyczącymi opłat likwidacyjnych. Wszelkie postanowienia kształtujące stosunek umowny stron były powódkom znane, w tym kwestionowane postanowienie dotyczące opłaty likwidacyjnej , i na brzmienie każdego postanowienia powódki wyraziły zgodę składając stosowne oświadczenie. Ponadto zgodnie z §26 OWU ubezpieczający może odstąpić od umowy ubezpieczenia w terminie 60 dni od zawarcia umowy , składając stosowne oświadczenie. W takim wypadku , umowa obliguje ubezpieczyciela do zwrotu ubezpieczającemu wartości jego rachunku , ustalonej według wyceny Jednostek Uczestnictwa najpóźniej z dziesiątego Dnia Wyceny i zwiększonej o pobrane opłaty wskazane § 18 ust 1 pkt 1-6. Skorzystanie z tego prawa odstąpienia nie rodzi

obowiązku uiszczenia opłaty likwidacyjnej, podobnie jest także w sytuacji rezygnacji konsumenta w dowolnym czasie, jeżeli w jego miejsce do umowy wstępuje wskazana przez niego osoba trzecia.

Zdaniem pozwanego poszczególne postanowienia wzorca składające się na treść umowy winny być oceniane w kontekście całej treści umowy. Kontrola wzorca nie powinna abstrahować od mierników (kryteriów) oceny wskazanych w art. 385² k.c., w tym treści i okoliczności zawarcia umowy.

Pozwany podkreślił, iż umowa zawarta z powódkami była umową inwestycyjną , która była jednocześnie umową ubezpieczenia na życie. W ramach tej umowy ubezpieczający uzyskiwał specjalistyczny produkt inwestycyjny, który przy zaangażowaniu odpowiednich środków , umożliwił mu w miarę upływu czasu, uzyskanie korzyści w postaci wzrostu wartości nabytych przez niego Jednostek Uczestnictwa stanowiących prawo do udziału u w zarządzanej przez pozwanego masie majątkowej.

Przedmiotowa opłata likwidacyjna została dostosowana do poziomu kosztów, jakie pozwany ponosi w związku z zawarciem i wykonaniem umowy, przy założeniu pozostawania umowy ubezpieczenia w mocy przez planowany minimalny okres 10 lat. Przedsiębiorca w stosowanym wzorcu umowy może przewidywać postanowienia określające zasady odpowiedzialności finansowej konsumenta w przypadku wcześniejszego wypowiedzenia umowy, byleby zasady tej odpowiedzialności pozostawały w związku z jego kosztami i ryzykiem. Z zapłaconych składek finansowane są w szczególności bardzo wysokie koszty związane z zawieraniem i odnawianiem umów ubezpieczenia (koszty akwizycji), obejmujące koszty bezpośrednie , w tym prowizje agentów , wynagrodzenia pracowników zajmujących się akwizycją, koszty wystawiania polis i włączania umowy do portfela , a także koszty pośrednie, w tym przypadające na daną umowę ubezpieczenia koszty reklamy i promocji produktów ubezpieczeniowych oraz koszty ogólne związane z badaniem wniosków i wystawianiem polis. Ponadto każdą umowę ubezpieczenia obciążają koszty likwidacji szkód i windykacji regresów, koszty działalności lokacyjnej (w tym koszty zarządzania lokatami , prowizje bankowe i prowizje towarzystw funduszy inwestycyjnych) oraz koszty administracyjne związane z inkasem składek , zarządzaniem portfelem umów ubezpieczenia, umów reasekuracji oraz ogólnym zarządzaniem zakładem ubezpieczeń.

Rozwiązanie umowy przed końcem okresu pobierania opłat likwidacyjnych wiąże się dla pozwanego z utratą korzyści , jakie spodziewał się uzyskać przy założeniu wykonywania umowy ubezpieczenia przez planowany minimalny okres 10 lat. Kwestionowana opłata likwidacyjna nie ma charakteru kary umownej jest bowiem stosowana czasowo, po upływie

określonego czasu ubezpieczający ma możliwość rozwiązania umowy bez negatywnych skutków finansowych. Nie można więc przyjąć, iż sporne postanowienie stanowi klauzulę niedozwolona w rozumieniu art.385³ pkt 16 i 17 k.c.

Pozwany wskazał, iż z klauzulami określonymi w art.385³ k.c. nie łączy się domniemanie abuzywności.

Dodatkowo pozwany podniósł, iż kształtowanie stawek opłaty likwidacyjnej na poziomie zbliżonym do stosowanych przez niego jest powszechnie stosowaną, uzasadnioną ekonomicznie i w pełni aprobowaną przez organ nadzoru i instytucje ochrony konsumentów praktyką ubezpieczycieli oferujących umowy ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym. Schemat naliczania opłaty likwidacyjnej polegający na pobieraniu wyższych opłat w pierwszych latach wykonywania umowy jest stosowany przez pozwanego od wielu już lat. W 2006 r. stosowane przez pozwanego OWU, zawierające analogiczne do kwestionowanych postanowienia, zostały skontrolowane przez UOKiK, który ich nie zakwestionował ani w zakresie wysokości, ani też sposobu pobierania opłaty likwidacyjnej (odpowiedź na pozew k.36- 43).

Jednocześnie pozwany zaznaczył, inwestycyjny charakter stosunku zobowiązaniowego łączącego go ze stroną powodowa ma znaczenie nie tylko dla oceny abuzywności kwestionowanego zapisu wzorca umownego, ale także dla oceny tego, czy powódki z uwagi na charakter ich działalności kontraktowej, winny być traktowane jak o typowy konsument w rozumieniu art. 22¹ k.c. i korzystać z takiej samej ochrony jak tego typu konsument, będący stroną umów powszechnie zawieranych w drobnych bieżących sprawach życia codziennego. Wprowadzenie opłaty likwidacyjnej nie ma za zadanie umożliwić pozwanemu uzyskanie dodatkowego zysku, a jedynie zminimalizowanie ryzyka poniesienia straty(pisma k.97-98, 132-134).

Rozpoznając sprawę Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany A. Towarzystwo Ubezpieczeń z siedzibą w W. prowadzi działalność gospodarczą m.in. w zakresie usług ubezpieczeniowych. W ramach tej działalności w stosunkach z konsumentami posługuje się wzorcem umowy o nazwie „ Załącznik do Ogólnych Warunków Ubezpieczenia na życie z Ubezpieczeniowym Funduszem Kapitałowym o oznaczeniu ”, w którym w punkcie 15 zawarte jest postanowienie o treści:
*„ Opłata likwidacyjna pobierana jest w wysokości wskazanej w tabeli poniżej:
Rok Polisowy, w którym jest pobierana Wysokość opłaty likwidacyjnej*

*opłata likwidacyjna od środków stanowiąca procent środków
wypłacanych
z Subkonta Składek Regularnych z Subkonta Składek Regularnych*

1	99%
2	99%
3	80%
4	70%
5	60%
6	50%
7	40%
8	30%
9	20 %
10	10%”.

/okoliczności bezsporne/

Zawarcie umowy Ubezpieczenia na życie z Ubezpieczeniowym Funduszem Kapitałowym o oznaczeniu, której dotyczy przedmiotowy wzorzec umowny jest związane z ponoszenie przez pozwanego wysokich kosztów początkowych. Na koszty te składają się koszty wynagrodzenia pośrednika, przez którego zawierana jest umowa ubezpieczeniowa, oraz koszty administracyjne. Administracyjne koszty zawarcia umowy dzielą się na koszty bezpośrednie (tj. koszty wystawienia polisy, oceny ryzyka medycznego przy ubezpieczeniach na życie) oraz koszty pośrednie (tj. koszty reklamy i promocji , szkoleń i wsparcia sieci sprzedaży, koszty zarządzania związane z procesem sprzedaży). W trakcie wykonywania umowy pozwany ponosi koszty administracyjne związane z utrzymaniem i obsługą polis.

Koszty pośrednika zależą od umowy jaką pozwany zawarł z dystrybutorem sprzedającym dany produkt ubezpieczeniowy. Gdyby w ciągu pierwszego roku doszło do wypowiedzenia umowy przez ubezpieczającego, pośrednik ma obowiązek zwrotu wypłaconej mu części wynagrodzenia prowizyjnego.

Koszty wykonywania umów są różne w zależności od okresów, w których umowy są wykonywane.

Nie można precyzyjnie ustalić kosztów, które mają wpływ na opłatę likwidacyjną określoną w spornym zapisie wzorca umownego.

Procentowe określenie wysokości opłaty likwidacyjnej w poszczególnych latach obowiązywania tej opłaty wynika z decyzji zarządu pozwanego.

Przedmiotowa opłata ma minimalizować ryzyko poniesienia przez pozwanego strat w przypadku wypowiedzenia umowy przez ubezpieczonego.

Może się zdarzyć tak, iż w konkretnym przypadku - przy takim ukształtowaniu kwestii opłaty likwidacyjnej jak w kwestionowanym postanowieniu – pozwany, w sytuacji wypowiedzenia umowy przez ubezpieczonego, uzyska z tytułu tej opłaty więcej niż faktyczne koszty poniesione przez niego w związku z zawarciem takiej umowy.

Przez cały okres obowiązywania umowy ubezpieczony, w przypadku wypowiedzenia krytycznej umowy, jest obowiązany ponieść tzw. opłatę od wykupu w wysokości 1% od wartości środków zgromadzonych na jego rachunku.

/ D: zeznania świadka P.L.k.124-127.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd rozważył co następuje :

Na wstępie należy wskazać, iż stosownie do treści art. 479³⁶ i art. 479³⁸ k.p.c. przedmiotem postępowania prowadzonego przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów jest kontrola abstrakcyjna wzorca umownego stosowanego przez przedsiębiorcę w obrocie z konsumentami..

Kontrola abstrakcyjna- w odróżnieniu do kontroli incydentalnej- polega na kontroli wzorca jako takiego, w oderwaniu od konkretnej umowy, której wzorzec dotyczy. W ramach tejże kontroli dokonuje się badania samej treści kwestionowanego wzorca umowy, a nie sposobu, czy okoliczności jego wykorzystywania w praktyce.

Nie mają wpływu na rozstrzygnięcie niniejszej sprawy twierdzenia pozwanego, iż inwestycyjny charakter stosunku zobowiązaniowego łączącego go ze stroną powodowa ma znaczenie nie tylko dla oceny abuzywności kwestionowanego zapisu wzorca umownego , ale także dla oceny tego, czy powódki winny być traktowane jak o typowy konsument w rozumieniu art. 22¹ k.c. i korzystać z takiej samej ochrony jak tego typu konsument. Słusznie wskazuje bowiem strona powodowa, iż inwestycyjny charakter stosunku zobowiązaniowego nie ma znaczenia dla oceny czy powódki posiadają status konsumenta w rozumieniu art. 22¹ k.c., gdyż w myśl tego przepisu za konsumenta uważa się każdą osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Umowy zawarte na podstawie krytycznego wzorca umowy tj. umowy ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym jakie zawarły z pozwanym powódki – jako osoby fizyczne -nie były zaś związane bezpośrednio z prowadzoną działalnością gospodarczą lub zawodową.

Podkreślić należy, że zgodnie z § 2 pkt 35 Ogólnych Warunków Ubezpieczenia na życie z Ubezpieczeniowym Funduszem Kapitałowym o oznaczeniu , którego załącznikiem jest kwestionowany w pozwie wzorzec, umowę na podstawie tego wzorca może zawrzeć -jako ubezpieczający- każda osoba fizyczna. Powódki są osobami fizycznymi a więc w świetle art. 479³⁸ k.p.c. mają one legitymację do wystąpienia z powództwem wniesionym w tejże sprawie.

W ocenie Sądu powództwo zasługuje na uwzględnienie.

W myśl art. 385¹§ 1 k.c. niedozwolonymi są takie postanowienia umowy, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, o ile nie zostały uzgodnione indywidualnie i nie są postanowieniami określającymi główne świadczenia stron w sposób jednoznaczny.

Uznanie postanowienia umownego za niedozwolone i wyeliminowanie go z obrotu wymaga zatem łącznego spełnienia następujących przesłanek:

- postanowienie umowy zawieranej z konsumentem nie zostało uzgodnione indywidualnie, tj. konsument nie miał rzeczywistego wpływu na jego treść, nie podlegało negocjacji, lecz zostało ono narzucone konsumentowi,
- prawa i obowiązki konsumenta zostały ukształtowane w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami , rażąco naruszając jego interesy,
- postanowienie umowne nie odnosi się do określonych jednoznacznie głównych świadczeń stron.

W niniejszej sprawie bezsporny jest fakt stosowania przez stronę pozwaną wzorca umownego zawierającego sporną klauzulę. Postanowienie to nie dotyczy przy tym jednoznacznie określonych głównych świadczeń stron w ramach umowy zawieranej w oparciu o krytyczny wzorzec

Wbrew stanowisku pozwanego, Sąd podziela twierdzenia powódek, iż sporna klauzula była narzucana konsumentowi i nie podlegała indywidualnym uzgodnieniom.

O negocjowalności tej klauzuli nie mogą świadczyć okoliczności na jakie powołuje się pozwany , iż kwestionowany w pozwie wzorzec umowy (załącznik do OWU) został doręczony powódkom już w momencie składania przez nie stosownych wniosków o zawarcie umowy i już wówczas mogły one zapoznać się z jego treścią oraz miały czas na rozważenie wszystkich konsekwencji wynikających z zawarcia umowy, w tym skutków związanych z postanowieniami dotyczącymi opłat likwidacyjnych, jak również to, że na kwestionowane postanowienie dotyczące opłaty likwidacyjnej powódki wyraziły zgodę składając stosowne oświadczenie – podpisując umowę. Pozwany nie wykazał w żaden sposób aby konsumentom zawierającym umowę w oparciu o krytyczny wzorzec mieli jakikolwiek rzeczywisty wpływ na kształtowanie jego treści i aby treść ta podlegała indywidualnym negocjacji pomiędzy stronami umowy.

Powyższe oznacza, że przesądzenia wymaga jeszcze jedynie kwestia czy zakwestionowany zapis kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy oraz nakłada na konsumenta, który nie wykonał zobowiązania lub odstąpił od umowy, obowiązek zapłaty rażąco wygórowanej kary umownej lub odstępnego, w rozumieniu art. 385³ pkt 17 k.c.

Należy wskazać, że „dobre obyczaje” to reguły postępowania niesprzeczne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami.

Ukształtowanie praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami w zakresie treści stosunku obligacyjnego, wyraża się w tworzeniu klauzul godzących w równowagę kontraktową stron (vide: wyrok SN z 13 lipca 2005r.I CK832/04, Lex nr 159111). Za sprzeczne z dobrymi obyczajami uznać trzeba działania zmierzające do niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub braku doświadczenia, a więc działania traktowane powszechnie za nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające od przyjętych reguł, standardów postępowania.

Rażące naruszenie interesów konsumentów polega zaś na nieusprawiedliwionej dysproporcji praw i obowiązków na ich niekorzyść (vide: wyrok SN z 13 lipca 2005 r. I CK 832/04, Lex nr 159111).

Sąd podziela stanowisko strony powodowej, iż sporne postanowienie jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumentów, a przy tym nakłada na konsumenta, który odstąpił od umowy, obowiązek zapłaty rażąco wygórowanego odstępnego, w rozumieniu art. 385³ pkt 17 k.c.

Zgodnie z § 18 ust. 6 Ogólnych Warunków Ubezpieczenia na życie z Ubezpieczeniowym Funduszem Kapitałowym o oznaczeniu , jeżeli dojdzie do wygaśnięcia Umowy ubezpieczenia np. na skutek upływu okresu wypowiedzenia umowy , to na podstawie kwestionowanego zapisu w okresie dwóch pierwszych lat obowiązywania umowy pozwany pobierze opłatę likwidacyjną w wysokości **99%** środków wpłaconych przez konsumenta – ubezpieczonego , pozwanemu –ubezpieczycielowi. Opłata ta pobierana jest z Subkonta Składek Regularnych (§ 2 pkt 29 OWU) , poprzez umorzenie Jednostek Uczestnictwa (§ 2 pkt 11 OWU), przed Całkowita Wypłatą (§ 2 pkt 2 OWU) środków zgromadzonych na rachunku prowadzonym przez pozwanego na rzecz ubezpieczonego.

Wysokość opłaty likwidacyjnej zmniejsza się w każdym kolejnym roku wykonywania umowy do 10 % w roku 10, po czym opłata ta zanika.

Należy zgodzić się z argumentami powódek, iż wysokość tej opłaty zwłaszcza w początkowym okresie trwania umowy jest rażąco wygórowana i powoduje, że w przypadku wygaśnięcia umowy ubezpieczony pozbawiony zostaje możliwości uzyskania zwrotu wpłaconych przez niego uprzednio składek, które przypadają na rzecz pozwanego.

Wygaśnięcie umowy w ciągu dwóch pierwszych lat od jej zawarcia, przy uwzględnieniu wysokości opłaty likwidacyjnej na poziomie 99% oraz tego, iż stosownie do § 18 ust. 7 OWU poza opłatą likwidacyjną pozwany pobiera także opłatę od wykupu w wysokości 1% (pkt 13 Załącznika do OWU), oznacza de facto, że ubezpieczony traci całość środków (100%) wpłaconych przez niego uprzednio tytułem składek, środki te przejmuje pozwany. Zaznaczyć trzeba, że rozwiązanie to jest przy tym całkowicie niezależne od wartości środków jakie wpłacił ubezpieczony.

Takie ukształtowanie stosunku prawnego pomiędzy pozwanym jako ubezpieczycielem, a ubezpieczonym konsumentem trudno nie uznać za sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy słabszej strony tego stosunku prawnego tj. konsumenta. Rozwiązanie to narusza wewnętrzną równowagę umowy i słuszność kontraktową, dyskryminując konsumenta.

W ocenie Sądu przedmiotowa klauzula wypełnia dyspozycję przepisu 385³ pkt 17 k.c.. Omawiana opłata likwidacyjna musi być bowiem traktowana jako odstępné -w ujęciu wskazanego przepisu -w sytuacji gdy ubezpieczony odstępuje od umowy ubezpieczenia, co prowadzi do jej wygaśnięcia. Zważywszy na podaną wyżej wysokość tego „odstępnego”, zwłaszcza w czasie dwóch początkowych lat obowiązywania umowy, nie sposób przyjąć aby nie było ono rażąco wygórowane.

Należy podkreślić, iż choć przedsiębiorca może stosować postanowienia wzorca umownego określające zasady odpowiedzialności finansowej konsumenta w przypadku wcześniejszego wypowiedzenia umowy, to jednak zasady tej odpowiedzialności muszą pozostawać w zawiązku z kosztami i ryzykiem przedsiębiorcy (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2007 r. IIISK 21/06 OSNP 2008/11-12/181).

W niniejszej sprawie zdaniem Sądu pozwany nie wykazał, aby przyjęte w przedmiotowej klauzuli uregulowanie zasad odpowiedzialności finansowej w przypadku wygaśnięcia umowy, na skutek wcześniejszego jej wypowiedzenia przez konsumenta, jest uzasadnione ze względu na koszty i ryzyko ponoszone przez pozwanego. Nie świadczą o tym w szczególności zeznania przesłuchanego w charakterze świadka P.L. pracownika pozwanego (k 124-127). Z zeznań tych nie wynika bowiem, aby koszty i ryzyko jakie ponosi pozwany przypadku wszystkich umów zawartych na podstawie krytycznego wzorca przez okres jego stosowania, kształtowały się na takim samym poziomie, co uzasadniałoby w przypadku wygaśnięcia tych umów, pobieranie przez pozwanego opłaty likwidacyjnej w wysokości

określonej w spornym zapisie. Podkreślić wszak należy, iż świadek ten zeznał m.in., że koszty pośrednika zależą od umowy jaką pozwany zawarł z dystrybutorem sprzedającym dany produkt ubezpieczeniowy, koszty wykonywania przedmiotowych umów są różne w zależności od okresów, w których umowy są wykonywane, nie można precyzyjnie ustalić kosztów, które mają wpływ na opłatę likwidacyjną określoną w spornym zapisie wzorca umownego, może przy tym się zdarzyć tak, iż w konkretnym przypadku - przy takim ukształtowaniu kwestii opłaty likwidacyjnej jak w kwestionowanym postanowieniu – iż pozwany, w sytuacji wypowiedzenia umowy przez ubezpieczonego, uzyska z tytułu tej opłaty więcej niż faktyczne koszty poniesione przez niego w związku z zawarciem takiej umowy. Zeznania omawianego świadka Sąd uznał za wiarygodne, gdyż są one spójne i logiczne, świadek jako aktuariusz pozwanego dysponuje wystarczającymi wiadomościami co do okoliczności na jakie został przesłuchany.

Twierdzenia pozwanego, iż kształtowanie stawek opłaty likwidacyjnej na poziomie zbliżonym do stosowanych przez niego jest powszechnie stosowaną, uzasadnioną ekonomicznie i w pełni aprobowaną przez organ nadzoru i instytucje ochrony konsumentów praktyką ubezpieczycieli oferujących umowy ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, nadto że 2006 r. stosowane przez niego OWU, zawierające analogiczne do kwestionowanych postanowienia, zostały skontrolowane przez UOKiK, który ich nie zakwestionował ani w zakresie wysokości, ani też sposobu pobierania opłaty likwidacyjnej nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

Powszechność zamieszczania w stosowanych przez ubezpieczycieli wzorcach umów regulacji podobnych do kwestionowanego w pozwie postanowienia nie może oznaczać samo przez się, że postanowienie to nie jest abuzywne.

Wynik kontroli stosowanych przez pozwanego wzorców umów przez UOKiK nie ma wpływu na niniejszą sprawę, która ma charakter sprawy cywilnej rozpoznawanej w postępowaniu sądowym.

Sąd oddalił wnioski o dopuszczenie dowodu z:

1. przesłuchania w charakterze strony za stronę pozwana prezesa zarządu M.B.,
2. wniosków powódek o zawarcie umowy ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym,
3. zlecenia alokacji składek udzielonego przez powódki w dniu 8 stycznia 2008 r.,
4. podpisanych przez powódki Załączników do Ogólnych Warunków Ubezpieczenia na życie z Ubezpieczeniowym Funduszem Kapitałowym o oznaczeniu,
5. polis ubezpieczeniowych powódek,

6. zestawienia przychodów i kosztów powstałych w związku z polisami powódek
7. pisma Prezesa UOKiK do strony pozwanej z dnia 13 stycznia 2006 r. i 7 czerwca 2006r.,
8. pisma pozwanego do Prezesa UOKiK z dnia 24 stycznia 2006 r. i 11 lipca 2006 r.
- wskazane dowody nie mają bowiem znaczenia dla wyniku tejże sprawy.

Dowód ad. 1. miał zostać przeprowadzony na okoliczność charakteru prawnego umowy zawartej pomiędzy pozwanym a powódkami. Kwestia charakteru prawnego tych umów nie jest zaś w tej sprawie sporna.

Dowody ad. 2-6 nie są istotne skoro w sprawie tej dokonywana jest abstrakcyjna kontrola wzorca umownego, a nie kontrola konkretnych umów zawartych pomiędzy pozwanym a powódkami, a przy tym z dowodu ad. 6. nie wynika żadne wyjaśnienie poszczególnych pozycji w nim wymienionych .

Kwestia znaczenia kontroli OWU stosowanych przez pozwanego dokonana przez UOKiK w 2006 r. (dowody ad. 7 i 8) została już wcześniej omówiona.

Mając powyższe na względzie Sąd, na podstawie art. 385¹ §1 k.c. i art. 385³ pkt.17 k.c., uznał sporne postanowienie wzorca umowy za niedozwolone, zaś na podstawie art. 479⁴² zakazał wykorzystywania go w obrocie.

O wysokości opłaty sądowej od pozwu i obciążeniu nią pozwanego na rzecz Skarbu Państwa, orzeczono na podstawie art. 26 ust 1pkt 6 w zw. z art.113 ust.1 oraz art.96 ust.1 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.)

O kosztach zastępstwa procesowego rozstrzygnięto, stosownie do wyniku sporu, na zasadzie art. 98 i 99 k.p.c. w zw. z § 14 ust. 3 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.).

O publikacji prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt pozwanej zarządzono na podstawie art.479⁴⁴k.p.c.

/-/ SSR /del/Ewa Maciejewska